

Keski-Pohjanmaan kansainvälistymisstrategia 2030

Tavoitteena on edistää maakunnan yksityisen ja julkisen sektorin, toimintaympäristön ja maakunnan henkisen ilmapiirin kansainvälistymistä sekä tätä kautta lisätä EU-erillisohjelmien ja eurooppalaisen alueellisen yhteistyön (EAY) rahoituksen saantoa

LUONNOS 12.9.2022

Sisällysluettelo

1. KESKI-POHJANMAA JA KANSAINVÄLISYYS

1.1 TILANNEKUVA

1.2 SWOT-ANALYYSI: KANSAINVÄLISTYMISEN MAHDOLLISUUDET JA HAASTEET

2. KANSAINVÄLISTÄ TOIMINTAA OHJAAVAT LINJAUKSET

2.1 KESKI-POHJANMAAN LIITON PERUSSOPIMUKSEN MUKAISET TEHTÄVÄT

2.2 KESKI-POHJANMAAN LIITON KANSAINVÄLISEN TOIMINNAN LAKISÄÄTEISYYS

2.3 KESKI-POHJANMAAN MAAKUNTASTRATEGIA 2040 JA MAAKUNTAOHJELMA 2022–2025

2.4 KESKI-POHJANMAAN ÄLYKKÄÄN ERIKOISTUMISEN STRATEGIA 2022–2025

2.5 KESKI-POHJANMAAN OSAAMISSTRATEGIA 2025

2.6 KESKI-POHJANMAAN OIKEUDENMUKAISEN SIIRTYMÄN SUUNNITELMA (JTF)

2.7 KESKI-POHJANMAAN ILMASTOTIEKARTTA 2035

2.8 KESKI-POHJANMAAN LIIKENNEJÄRJESTELMÄSUUNNITELMA

2.9 KESKI-POHJANMAAN MATKAILUSTRATEGIA 2021–2025

3. KESKI-POHJANMAAN KANSAINVÄLISTYMISTAVOITTEET 2030

3.1 STRATEGISET VALINNAT 2023–2030

3.2 TOIMENPITEET KANSAINVÄLISTYMISEN EDISTÄMISEKSI

4. KUMPPANUUDET JA YHTEISTYÖVERKOSTOT

4.1 ITÄ- JA POHJOIS-SUOMEN MAAKUNTIEN YHTEISTYÖ

4.2 KANSAINVÄLISET YHTEISTYÖVERKOSTOT

4.2.1 Pohjoisten harvaan asuttujen alueiden verkosto (NSPA)

4.2.2 Merenkurkun neuvosto (EAYY)

4.2.3 European Regions for Innovation in Agriculture, Food and Forestry (ERIAFF)

4.3 HANKEYHTEISTYÖ

5. EU-RAHOITUSMAHDOLLISUUDET KANSAINVÄLISELLE YHTEISTYÖLLE

5.1 EUROOPAN ALUEELLISEN YHTEISTYÖN OHJELMAT

5.2 EU-ERILLISOHJELMAT

6. KANSAINVÄLISTYMISSTRATEGIAN TOTEUTTAMINEN JA SEURANTA

7. LISÄTIEDON LÄHTEITÄ

1. KESKI-POHJANMAA JA KANSAINVÄLISYYS

Euroopan unionin politiikkalinjauksilla ja unionista tulevalla lainsäädännöllä on suuri vaikutus kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla. Esimerkiksi tavoitteet vihreästä ja digitaalisesta siirtymästä ohjaavat vahvasti EU-rahoituksen kohdentamista. Ylipäänsä globaali toimintaympäristö ja siinä tapahtuvat muutokset vaikuttavat myös Keski-Pohjanmaan maakuntaan. Muun muassa ilmastonmuutoksen, pandemioiden, talouskriisien ja Euroopan turvallisuusjärjestelmän muutoksen mukanaan tuomat haasteet vaativat kansainvälisen tason yhteistyötä ja toimia.

Kansainvälisyydellä edistetään maakunnan elinvoimaisuutta, ja sillä on tärkeä rooli osana aluekehitystä. Se on läpileikkaava teema niin maakunnan yritystoiminnan ja elinkeinon edistämiseksi, tutkimus- ja innovaatioympäristöjen kehittämisessä kuin saavutettavuudenkin parantamisessa. Kansainvälisyys on Keski-Pohjanmaan maakunnan kilpailukyvyyn, profiloitumisen sekä kasvun olennainen edellytys. Kansainvälistyminen edistää Keski-Pohjanmaan maakunnan kestävästä kasvusta, kilpailukykyä globaaleilla markkinoilla sekä osaamisen vahvistamista. Maakunnassamme toimii jo useita kansainvälisiä yrityksiä, mutta tarvitsemme myös lisää investointeja sekä kansainvälisiä osaajia ratkaisemaan työvoimapulaa. Vientiteollisuudella on suuri merkitys Keski-Pohjanmaan elinvoimaisuuden edistäjänä.

Maakuntien liitot ovat merkittäviä eurooppalaisen yhteyden ylläpitäjiä, ja alueiden älykkään erikoistumisen strategioista vastuussa olevina tahoina ne ovat keskeisiä toimijoita Euroopan komission suuntaan. Lähes kolmasosa EU:n vuosien 2021–2027 budjetista kohdistuu koheesio- eli alue- ja rakennepolitiikkaan, ja komissiossa korostetaan alueiden merkitystä kestävästä kasvusta, työllisyyden ja osaamisen edistämiseksi. Keski-Pohjanmaan maakunta kuuluu EU:n koheesio- eli aluepolitiikassa pohjoisten harvaan asuttujen alueiden suuralueeseen, jonka Suomessa muodostavat Itä- ja Pohjois-Suomen maakunnat. EU:n koheesio- eli aluepolitiikan tavoitteena on vähentää kehityseroja alueiden välillä ja luoda hyvinvoinnin edellytyksiä muuta heikommassa asemassa oleville ihmisille. Koheesio- eli aluepolitiikalla tavoitellaan nykyistä parempaa taloudellista, sosiaalista ja alueellista tasapainoa Euroopassa. Koheesio- eli aluepolitiikka on keskeinen Keski-Pohjanmaan maakuntaa kehittävä politiikan osa ja kehittämisen rahoittaja.

Kansainvälisen rahoituksen, verkostojen ja jäsenyyksien tehokkaammalla hyödyntämisellä saamme Keski-Pohjanmaan ääntä paremmin kuuluviin maailmalla. Maakunnan EU-tason edunvalvonnan kannalta verkostojen hyödyntäminen on erinomainen vaikuttamisen väline. Yhteisiin haasteisiin vastaamiseksi Keski-Pohjanmaan liitto osallistuu aktiivisesti erilaisten kansainvälisten verkostojen toimintaan sekä maakuntien väliseen yhteistyöhön kansallisesti ja kansainvälisesti.

1.1 TILANNEKUVA

Keski-Pohjanmaan maakunta on perinteisesti ollut kansainvälisesti suuntautunut alue. Maakunnasta on rohkeasti lähdetty maailmalle tekemään kauppaa, ja merenkäynti ja maatalouden tuotanto ovat toimineet kansainvälisen kaupan pohjana. Toisaalta maakunnan kansainvälistymiseen liittyy myös haasteita: alue on kansainvälisesti huonosti tunnettu ja kansainvälisten osaajien pitäminen alueella on ollut vaikeaa.

Keski-Pohjanmaan maakunnan vahvuuksia ovat vientiveton suurteollisuus, rikkaat luonnonvarat, monipuolinen elinkeinorakenne, hyvä logistinen sijainti sekä pienten ja keskisuurten yritysten suuri määrä ja alkutuotanto. Viennin merkitys Keski-Pohjanmaan aluetaloudelle on erittäin merkittävä. Vuonna 2018 vienti muodosti 71 prosenttia alueen bruttokansantuotteesta. Keski-Pohjanmaalla tavaraviennin arvo vuonna 2021 oli 34 939 euroa/asukas, mikä on Suomen maakunnista korkein lukema.

Alueella toimii useita kansainvälisiä suuryrityksiä ja Pohjois-Euroopan suurin epäorgaanisen kemianteollisuuden keskittymä, Kokkola Industrial Park, jossa sijaitsee kemian ja metallien jalostusteollisuuden huippuyrityksiä ja jota pidetään kiertotalouden edelläkävijänä Suomessa ja Euroopassa. Kaustisen seutukunnassa sijaitsevat Euroopan suurimmat tunnetut litiumvarannot. Maakunnassa on käynnistymässä uusi litiumkaivoshanke, jonka tuottamaa raaka-ainetta voidaan jatkojalostaa muun muassa akkukemikaalituotannossa. Lisäksi alueelta löytyy erinomaisia esimerkkejä yhteistyöstä kiertotalouden eri ratkaisujen toteuttamiseksi. Biolaakso on kansainvälisesti vaikuttava kestävä kehityksen osaamiskeskittymä, joka edistää bio- ja mineraalitaloutta digitalisaation ja kiertotalouden avulla. Keski-Pohjanmaalla onkin hyvät mahdollisuudet toimia edelläkävijänä luonnonvara-alan, bio- ja kiertotalouteen, biokaasuun, uusiutuvaan energiaan ja energian varastointiin sekä akkukemiaan liittyvässä TKI-toiminnassa.

Keski-Pohjanmaan tutkimus- ja innovaatioympäristön keskiössä ovat Kokkolan kampusalueella sijaitsevat TKI-organisaatiot Kokkolan yliopistokeskus Chydenius, Centria-ammattikorkeakoulu, Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymä, Luonnonvarakeskus (LUKE) ja Geologian tutkimuskeskus (GTK). Haasteena on TKI-panostusten vähäisyys – sekä yritysten että julkisten toimijoiden TKI-toiminta ja -menot ovat absoluuttisesti ja suhteellisesti mitattuna vähäisiä. TKI-menojen määrää on mahdollista kasvattaa lisäämällä maakunnan toimijoiden osallistumista kansallisesti ja kansainvälisesti kilpailun TKI-rahoituksen käyttöön. Tavoitteena on nostaa TKI-toiminnan osuus neljään prosenttiin BKT:stä vuoteen 2030 mennessä.

Maakunnan kilpailukyvyyn kannalta on tärkeää varmistaa osaavan työvoiman riittävyys alueen yritysten tarpeisiin ja edistää työperäistä maahanmuuttoa. Työllisyystilanne maakunnassa on hyvä, mutta työvoimapula uhkaa vaikeuttaa yritysten kasvua. Keski-Pohjanmaalla on runsaasti kansainvälisiä opiskelijoita, joiden hyödyntämiseen ja alueella pitämiseen tulee panostaa enemmän. Alueella toimivan Centria-ammattikorkeakoulun opiskelijoista noin neljännes on kansainvälisiä opiskelijoita, mutta vain harva työllistyy valmistumisen jälkeen Keski-Pohjanmaalle.

Logistiikan ja toimivien tietoliikenneyhteyksien merkitys maakunnan kilpailukyvyllä ja vetovoimalla on ratkaiseva. Keski-Pohjanmaan saavutettavuus muodostuu maakuntakeskus Kokkolassa yhdistyvistä valtateistä, Kokkolan satamasta, Kokkola-Pietarsaaren lentoasemasta sekä maakunnan lävistävästä pääradasta, josta on sähköistetty yhteys satama- ja suurteollisuusalueelle. Kokkolassa sijaitsee Suomen suurin bulk-satama, raideliikenne- ja transitiosatama, maan kolmanneksi suurin yleissatama sekä Euroopan suurin ja Pohjoismaiden ainoa joka sään terminaali. Maakunnan edunvalvonnan keskeisenä tavoitteena kansallisessa ja EU-tason liikennepolitiikassa on Kokkolan sataman liittäminen osaksi eurooppalaista TEN-T-ydinverkkoa, pääradan kehittäminen osana TEN-T-verkkoa, lentoliikenteen ylläpitäminen ja sähköistäminen sekä lentoliikenteen yhteyksien kehittäminen länteen (Helsinki-hub ja suorat yhteydet esimerkiksi Ruotsiin).

Maakunnan kulttuuriperintö on sekä kansallisesti että kansainvälisesti merkittävää. Kulttuuri ja taide ovat keskeinen osa maakunnan identiteettiä ja alueen vetovoimaisuutta. Keski-Pohjanmaalla on huippuosaamista musiikissa, teatterissa sekä kuvataiteissa ja alueen tapahtumatuotanto on vireää. Tärkeä kansainvälinen tunnustus maakunnan kulttuurille on kaustislaisen viulunsoitoperinteen lisääminen Unescon maailman aineettoman kulttuuriperinnön luetteloon vuonna 2021. Keski-Pohjanmaan kamariorkesteri puolestaan kuuluu kansainvälisesti tunnetuimpiin suomalaisorkestereihin. Lisäksi maakunnassa on kansainvälisesti tunnettua elokuvataiteen osaamista.

Ukrainan sodan vaikutukset

Keski-Pohjanmaan vientipainotteinen teollisuus on maakunnalle suuri vahvuus, mutta samalla maailmantalouden heilahtelut vaikuttavat yrityksiin ja tuovat epävakautta. Venäjän helmikuussa 2022 käynnistämän hyökkäyssodan seurauksena energian, polttoaineiden ja raaka-aineiden kustannukset ovat

nousseet ja komponenttien saatavuus heikentynyt, mikä vaikeuttaa monien eri toimialojen yritysten toimintaa. Kokkolan sataman liikennemäärien kannalta keskeisessä asemassa ollut Venäjältä tullut raaka-aineiden kauttakululiikenne on nyt keskeytetty. Suomen asema Venäjän naapurissa ja yleinen turvallisuuspoliittisen tilanteen muutos saattavat myös vaikuttaa kansainvälisten yritysten halukkuuteen investoida alueelle. Keski-Pohjanmaalla on Suomen huoltovarmuuden kannalta merkittävää alkutuotantoa, jonka toimintaa hinnannousut ja saatavuusongelmat vaikeuttavat. Monet keskipohjalaiset yritykset ovat käyttäneet ukrainalaista työvoimaa eritoten alkutuotannossa, mutta sodan vuoksi työvoiman saatavuus voi muodostua ongelmaksi.

Toisaalta sodan myötä nopeutunut irtaantuminen fossiilisista polttoaineista heijastunee myös Keski-Pohjanmaalle merkittävän akkuteknologian kehittymiseen kasvattaen akkujen kysyntää tulevaisuudessa. Vihreän siirtymän ja uusiutuvien energiamuotojen edistäminen voi tarjota kasvun ja kehittämisen mahdollisuuksia Keski-Pohjanmaalla toimiville yrityksille. Lisäksi Suomen NATO-jäsenyys avaa mahdollisuuksia myös muille kuin sotilaspuolen toimijoille kaksoiskäyttötuohteissa.

1.2 SWOT-ANALYYSI: KANSAINVÄLISTYMISEN MAHDOLLISUUDET JA HAASTEET

<p style="text-align: center;"><u>Vahvuudet</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Pitkät perinteet kansainvälisessä kaupassa • Vahva vientisektori • Logistiset yhteydet (satama, raideliikenne) • Epäorgaaninen kemianteollisuus/akkuteollisuus ja maailmanluokan osaaminen näissä; metallit ja luonnonvarat • Alueen kaksikielisyys • Kansainvälisten opiskelijoiden määrä alueella • Alkutuotanto 	<p style="text-align: center;"><u>Heikkoudet</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Korkeakoulutettujen vähäinen määrä maakunnassa • Työvoimapula • TKI-panostusten vähäisyys • Maahanmuuttajien ja kv-opiskelijoiden heikko integroiminen • Yritysten tukipalvelut kansainvälistymiseen • Maakunnan huono kansainvälinen tunnettuus, syrjäisyys • Monikielisten yritysten vähäisyys; englannin kielen vähäinen käyttö yrityksissä vaikeuttaa kv-osaajien työllistymistä
<p style="text-align: center;"><u>Mahdollisuudet</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Akkuteknologian kysynnän kasvu • Vihreä siirtymä ja uudet uusiutuvan energian ratkaisut • Vetytalouden kasvun mahdollisuudet • Maahanmuuttajien ja kv-opiskelijoiden parempi integrointi ja osaamisen hyödyntäminen (yritysten ja oppilaitosten välinen yhteistyö) • Integroituminen ja eriarvoisuuden välttäminen helpompaa pienissä yhteisöissä • Uusiin kansainvälisiin verkostoihin ja kumppanuuksiin liittyminen • Kansainvälisten riskisijoittajien houkuttelu • Puhtaan ruoan ja maidon maakunta • Luontokohteet, turvallisuus • Maakunnan pienuus mahdollistaa ketteryden ja joustavuuden siirtymissä ja murroksissa 	<p style="text-align: center;"><u>Uhat</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Organisaatioiden ja resurssien pienuus haasteena kansainvälisiin projekteihin liittymisessä ja kv-rahoituksen hyödyntämisessä • Kansainvälisen osaamisen ja koordinaation puute • Kansainvälisten investointien kaikkoaminen turvallisuuspoliittisen tilanteen vuoksi • Lentoliikenteen vähentyminen entisestään, huonot lentoyhteydet • Yritysten sukupolvenvaihdoksiin liittyvät haasteet • Asenne kansainvälisyyttä kohtaan; miten tärkeänä kansainvälistymistä pidetään? Pitkäjänteisyyden puute kv-toiminnassa

Yllä oleva SWOT-analyysi Keski-Pohjanmaan maakunnan vahvuuksista ja heikkouksista sekä mahdollisuuksista ja uhkista kansainvälistymisen näkökulmasta on laadittu yhdessä maakunnan toimijoiden kanssa. Keski-Pohjanmaan suurimpina vahvuksina pidetään vahvaa vientisektoria, jota logistiset yhteydet tukevat, sekä maailmanluokan osaamista kemianteollisuudessa ja akkuteollisuudessa. Maakunnan kaksikielisyys on perinteisesti tukenut yhteyksiä Ruotsiin. Keski-Pohjanmaalla on lisäksi suuri määrä kansainvälisiä opiskelijoita, joiden osaamista ja verkostoja tulisi hyödyntää nykyistä enemmän alueen yrityksissä.

Maakunnan keskeisenä heikkoutena voidaan nähdä TKI-panostusten vähäisyys ja kansainvälisten osaajien työllistymisen vaikeudet. Kansainvälisen ja EU:n tutkimus- ja kehitysrahoituksen hyödyntämistä tulisi lisätä, ja maakunnan TKI-organisaatioita, yrityksiä sekä muita toimijoita kannustaa ja tukea kv-rahoituksen hakemisessa. Työvoimapula ja korkeakoulutettujen vähäinen määrä alueella voivat omalta osaltaan toimia yritysten kasvun ja kansainvälistymisen hidasteina. Ylipäänsä tulee kehittää neuvontaa tukemaan yritysten kansainvälistymistä. Keski-Pohjanmaan haasteita ovat myös maakunnan huono kansainvälinen tunnettuus ja syrjäisyys.

Uusista kansainvälistymisen mahdollisuuksista kärkiteemoiksi nousivat Keski-Pohjanmaalle tärkeän akkuteknologian kysynnän kasvu sekä vihreän siirtymän myötä kehitettävät uudet uusiutuvan energian ratkaisut ja vetytalouden kasvun mahdollisuudet. Pohjanlahden ympärille on kehittymässä vetyteollisuuden verkosto, jossa on mukana kymmeniä Suomen ja Ruotsin alueella toimivia organisaatioita ja joka tarjoaa mahdollisuuksia myös keskipohjalaisille toimijoille. Uusiin kansainvälisiin verkostoihin ja kumppanuuksiin liittyminen tuo mahdollisuuksia jakaa hyviä käytäntöjä ja muodostaa konsortioita esimerkiksi EU-erillisohjelmien rahoitushakuihin. Investointien osalta mahdollisuutena on houkutella kansainvälisiä riskisijoittajia alueelle. Yritysten ja oppilaitosten yhteistyön vahvistaminen tukee maahanmuuttajien ja kansainvälisten opiskelijoiden kotoutumista ja heidän osaamisensa hyödyntämistä. Lisäksi integroituminen ja eriarvoisuuden välttäminen on helpompaa pienissä yhteisöissä. Ukrainan sodan ja koronapandemian vaikutukset kansainvälisiin arvo- ja toimitusketjuihin nostattivat keskustelua omavaraisuuden säilyttämisestä (esimerkiksi ruoantuotannossa). Epävakaassa maailmantilanteessa myös Keski-Pohjanmaan turvallisuutta ja luontokohteita voidaan pitää valttikortteina kansainvälisten yritysten, investointien ja osaajien houkuttelussa alueelle. Maakunnan pienuus mahdollistaa joustavuuden ja ketteryyden erilaisissa siirtymissä ja murroksissa.

Yksi keskeinen este kansainvälisiin projekteihin osallistumiselle ja kansainvälisen rahoituksen hyödyntämiselle on Keski-Pohjanmaalla sijaitsevien organisaatioiden ja niiden resurssien pienuus sekä kansainvälisen osaamisen ja koordinaation puute. Kansainvälisten suurhankkeiden valmistelu vie paljon aikaa ja resursseja, jotka ovat poissa organisaation muusta tekemisestä. Pienten toimijoiden voi lisäksi olla vaikeaa seurata eri rahoitusohjelmia ja löytää itselleen sopivia rahoituskanavia. Uhkiksi tunnistettiin myös kansainvälisten investointien kaikkoaminen turvallisuuspoliittisen tilanteen vuoksi sekä lentoliikenteen huonot yhteydet ja niiden heikentyminen entisestään. Yrityskentällä uhkakuvana nähdään yritysten sukupolvenvaihdosten haasteet, jotka vievät resursseja kasvulta ja kansainvälistymiseltä. Keskustelua herätti myös maakunnan asenneilmapiiri kansainvälisyyttä kohtaan – pitävätkö toimijat kansainvälistymistä ja sen tuomia mahdollisuuksia tärkeinä ja onko niiden kansainvälinen toiminta pitkäjänteistä ja tavoitteellista?

Vaikka Keski-Pohjanmaan kansainvälistymisen hidasteena on heikkouksia ja uhkakuvia, maakunnalla on myös huomattava määrä vahvuuksia sekä tulevaisuuden mahdollisuuksia, joiden toteutumiseen tulee panostaa pitkäjänteisesti.

2. KANSAINVÄLISTÄ TOIMINTAA OHJAAVAT LINJAUKSET

2.1 KESKI-POHJANMAAN LIITON PERUSSOPIMUKSEN MUKAISET TEHTÄVÄT

Aluekehitysviranomaisena Keski-Pohjanmaan liitto on mukana kansainvälisessä alueiden välisessä yhteistyössä ja toteuttaa yhteistä edunajamista eri kokoonpanoissa. Keski-Pohjanmaan liiton perussopimuksen (2019) mukaan liiton tulee toimia Keski-Pohjanmaan maakunnan, sen jäsenkuntien ja asukkaiden eduksi kehittämis-, edunvalvonta-, tutkimus- ja suunnitteluorganisaationa.

Keski-Pohjanmaan kansainvälistymisstrategian tavoitteena on vahvistaa liiton ja koko maakunnan kansainvälisiä toimintaedellytyksiä ja kehittää alueen kansainvälistä profiilia. Kansainvälisen toiminnan edistäminen tukee monien perussopimuksessa määriteltyjen tehtävien toteuttamista. Esimerkiksi maakunnan edunajamista ei tehdä ainoastaan kansallisen tasolla, vaan maakuntaan vaikuttavia aloitteita ja lainsäädäntöä tulee suuressa määrin myös EU-tasolta, minkä vuoksi myös EU-tason edunvalvonta on entistä tärkeämpää. Samaten maakunnan vaurastumisen edistäminen vaatii kansainvälistä yhteistyötä ja kansainvälisten osaajien, yritysten sekä investointien houkuttelua alueelle. Kansainvälisyys ulottuukin kaikkeen liiton toimintaan siltä osin kuin se edistää maakunnan aluekehityksen tavoitteiden toteutumista.

Käytännön tasolla kansainvälisyys tarkoittaa Keski-Pohjanmaan maakunnan positiivisen tunnettavuuden parantamista kansainvälisillä areenoilla, osaamistason nostamista, maakunnan kilpailukyvyyn lisäämistä sekä avointa suhtautumista muihin kansallisiin ja kulttuureihin. Maakunnan toimijoille EU:n hankerahoitus on tärkeä rahoituskanava. Keski-Pohjanmaan liitto pyrkii edistämään maakunnan toimijoiden kansainvälisiä toimintamahdollisuuksia toimimalla aktiivisesti erilaisissa kansainvälisissä yhteistyöverkostoissa ja kumppanuuksissa.

2.2 KESKI-POHJANMAAN LIITON KANSAINVÄLISEN TOIMINNAN LAKISÄÄTEISYYS

Keski-Pohjanmaan liiton toiminta pohjautuu perussopimuksen lisäksi lainsäädäntöön ja siellä mainittuihin tehtäviin. Lain alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta (756/2021) mukaan maakunnan liiton tehtäviin kuuluu edistää maakunnan kansallisia ja kansainvälisiä yhteyksiä. Kansainvälisyys liittyy myös muihin laissa määriteltyihin tehtäviin, kuten maakunnan pitkän aikavälin strategian valmisteluun ja toimeenpanoon, alueen elinkeinoelämän toimintaedellytysten ja älykkään erikoistumisen edistämiseen sekä aluekehityksen ja toimintaympäristön muutosten seurantaan ja ennakkointiin. Kansainvälisyys on asetettu yhdeksi läpileikkaavaksi aluekehittämisen tavoitteeksi Keski-Pohjanmaan maakuntaohjelmassa 2022–2025.

Kansainvälisellä tasolla tapahtuvat mullistukset ja EU-sääntely vaikuttavat vahvasti Keski-Pohjanmaan elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin ja -ympäristöön. Esimerkiksi Venäjän helmikuussa 2022 aloittama hyökkäyssota Ukrainassa vaikuttaa myös keskipohjalaisten yritysten arvo- ja toimitusketjuihin, Keski-Pohjanmaatakin koskeviin energiakysymyksiin ja mahdollisesti myös kansainvälisiin investointeihin alueelle. Maakunnan liikenneyhteyksien kannalta keskeinen tavoite on saada Kokkolan satama osaksi eurooppalaista TEN-T-ydinverkkoa. Älykkään erikoistumisen strategia puolestaan on rahoituksen ennakkoehto monessa EU:n rahoitusinstrumentissa sekä keskeinen rahoitusta ohjaava asiakirja kansallisella alue- ja rakennepolitiikan ohjelmakaudella 2021–2027.

2.3 KESKI-POHJANMAAN MAAKUNTASTRATEGIA 2040 JA MAAKUNTAOHJELMA 2022–2025

Keski-Pohjanmaan maakuntastrategia esittelee maakunnan pitkän aikavälin kehityspolun sekä tulevaisuuden vision ja tekijät, joiden avulla Keski-Pohjanmaa kehittyy kilpailukykyisenä, elinvoimaisena, vetovoimaisena ja innovatiivisena maakuntana. Tavoitteena on, että Keski-Pohjanmaa on vuonna 2040 hyvinvoiva kestävä kasvun maakunta. Tämän tavoitteen saavuttamisen edellytyksiin sisältyy kansainvälisyyteen liittyviä elementtejä, kuten koulutus- ja työperäisen maahanmuuton lisääminen, kansainvälisen rahoituksen ja yhteistyöverkoston hyödyntäminen, saavutettavuus sekä kansallisten että kansainvälisten liikenneväylien ja digiyhteyksien kautta sekä pk-yritysten, teollisuuden ja alkutuotannon kansainvälistymiskehitys. Maakunnan kasvun avaintekijöitä ovat vienti ja kansainvälistyminen.

Keski-Pohjanmaan maakuntaohjelman 2022–2025 kolme kehittämisteemaa ovat osaaminen, kilpailukyky ja saavutettavuus. Kansainvälisyys nousee maakuntaohjelmassa vahvasti esille yhtenä läpileikkaavana tavoitteena ja kasvun mahdollistajana. Muut läpileikkaavat tavoitteet ovat vahva maaseutu, ilmasto ja ympäristö, hyvinvointi ja yhteisöllisyys sekä veto- ja pitovoima.

Maakuntaohjelman mukaisia kehittämiskokonaisuuksia rahoitetaan alue- ja rakennepolitiikan rahastojen kautta sekä muilla kansallisilla ja kansainvälisillä rahoitusvälineillä. EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelma Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027 sisältää Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR), Euroopan sosiaalirahasto plussan (ESR+) sekä oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF) rahoituksen. Lisäksi vuosittain on käytettävissä pieni määrä kansallista alueiden kestävä kasvun ja elinvoiman tukemisen määrärahaa (AKKE). Maaseudun kehittämistoimia puolestaan rahoitetaan pääasiassa hanke- ja yritystukivaroin sekä maatilojen investointi- ja aloitustuilla EU:n maaseudun kehittämisen maatalousrahaston 2021–2027 varoista. Lisäksi alueella hyödynnetään muun muassa Suomen Akatemian, Business Finlandin, Euroopan meri- ja kalatalousrahaston (EMKR) ja Euroopan palautumis- ja elpymistukivälineen (RRF) rahoitusta. Maakuntaohjelman mukaisia kehittämistoimia voidaan toteuttaa myös kansainvälisten yhteistyöhankkeiden kautta. EU:n erillisohjelmien ja Euroopan alueellisen yhteistyön ohjelmien tarjoamista rahoitusmahdollisuuksista kerrotaan tarkemmin luvussa 5.

Osaaminen

Kansainvälisten osaajien houkuttelu ja pitäminen alueella vahvistaa Keski-Pohjanmaan maakunnan osaamista ja vastaa alueen yritysten työntekijäpulaan. Osaamisen kehittämistavoitteisiin vuosille 2022–2025 lukeutuvat muun muassa opintoympäristöjen kehittäminen tukemaan koulutuksen vetovoimaisuutta kansallisesti ja kansainvälisesti sekä alueellisen, kansallisen ja kansainvälisen yhteistyön ja klustereiden vahvistaminen tutkimuksessa ja koulutuksessa.

Kansainvälistymistä edistetään kansainvälistämällä opintokokonaisuuksia, vahvistamalla koulutusvientiä ja koulutusperäistä maahanmuuttoa, lisäämällä englanninkielistä opetusta myös toisen asteen koulutuksessa sekä vahvistamalla kansainvälisiä koulutukseen liittyviä verkostoja. Lisäksi on tärkeää juurruttaa kansainväliset opiskelijat alueelle muun muassa kieliosaamista ja työllistymismahdollisuuksia parantamalla. Kansainvälisen koulutuksen ja osaamisen kehittämisellä parannetaan samalla maakunnan veto- ja pitovoimaa. Maakunnassa hyödynnetään Talent Boost ja Talent Coastline -toimintamallia kansainvälisen työvoiman saatavuuden parantamiseksi ja lupaprosessien sujuvoittamiseksi.

TKI-ympäristöjen kehittämisen osalta keskeisenä tavoitteena on vahvistaa ja lisätä alueen eurooppalaisia ja kansainvälisiä TKI-verkostoja sekä etsiä aktiivisesti uusia kumppaneita. Myös yrityksiä kannustetaan osallistumaan kansainvälisten tutkimusverkostojen ja hankkeiden toimintaan. Maakunnan menestyksen kannalta on olennaista kasvattaa alueellisen ja kansallisen TKI-rahoituksen ohella eurooppalaisen ja

kansainvälisen kilpaillun tutkimusrahoituksen saantoa. Tavoitteena on nostaa Keski-Pohjanmaan TKI-menojen määrä vähintään neljään prosenttiin BKT:stä.

Kilpailukyky

Keski-Pohjanmaan kilpailukyky muodostuu yritysten menestyksen, vahvan työllisyyden ja kehittyvän aluetalouden, osaamisen, saavutettavuuden ja kansainvälistymisen kautta. Yritysten vientiä ja kansainvälistymistä vahvistetaan ja edistetään kansainvälisten sijoitusten sekä uusien yritysten sijoittumista maakuntaan. Kansainvälistymisessä hyödynnetään alueen kaksikielisyyttä ja vahvaa yrittäjyyden osaamista. Yrityspalveluiden toimivuutta parannetaan esimerkiksi lisäämällä tiedottamista kansallisista ja kansainvälisistä rahoitus- ja verkostoitumismahdollisuuksista ja kehittämällä yrittäjien hankeosaamista sekä kyvykkyyksiä kansainvälisen rahoituksen hyödyntämiseen. Yhteistyötä eri toimijoiden kanssa tehdään yritysten rekrytointiosaamisen ja rekrytointiprosessien ja -mallien kehittämisessä, jotta alueelle saadaan houkutelua niin kotimaista kuin kansainvälistä osaavaa työvoimaa.

Maakuntaohjelman yhtenä kehittämistavoitteena on mahdollistaa suurteollisuuden ja sataman kilpailukyky ja kasvu sekä turvata niiden toimintaedellytykset, jotta suurteollisuusalue ja satama muodostavat maakunnallisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti merkittävän teollisuuden, logistiikan ja yritystoiminnan keskittymän. Lisäksi tavoitteena on kehittää pitkäjänteiseen TKI-toimintaan perustuvaa akku- ja kaivosklusteria sekä kulttuurin, matkailun ja luovien alojen liiketoimintaa. Tavoitteena on, että kulttuuri-, matkailu-, liikunta- ja hyvinvointipalvelut tuottavat kasvualoina uutta, kansainvälistyvää liiketoimintaa sekä innovatiivisia ja vetovoimaisia palveluja, jotka täydentävät maaseudun yritysten liiketoimintamahdollisuuksia.

Saavutettavuus

Keski-Pohjanmaan saavutettavuuden kehittämisen kokonaisuus muodostuu elinkeinoelämän ja asukkaiden toiminta- ja elinympäristön kehittämisestä sekä fyysisen ja digitaalisen saavutettavuuden ja liikennejärjestelmän kehittämisestä. Maakuntaohjelmassa tavoitteeksi on asetettu liikennejärjestelmän kehittäminen osana kansallisia ja kansainvälisiä liikenneyhteyksiä ja -käytäviä sekä digitalisaation ja tietoliikenneverkko-yhteyksien parantaminen. Tarkoituksena on turvata Kokkola-Pietarsaaren lentoaseman toiminta, suurteollisuusalueen ja sataman kapasiteetin, liikenneyhteyksien ja tavaraliikenteen toimintaedellytykset sekä saada satama liitettyä osaksi kansainvälistä TEN-T-ydinverkkoa. Yhteydet maakunnan ulkopuolelle, kansainvälisesti ja erityisesti Pohjanlahden yli, ovat keskeisessä asemassa niin yrityselämän kuin työvoiman liikkuvuuden kannalta, muun muassa akkuklusterin kehittämiseksi.

2.4 KESKI-POHJANMAAN ÄLYKKÄÄN ERIKOISTUMISEN STRATEGIA 2022–2025

Keski-Pohjanmaan älykkään erikoistumisen strategia on alueen vahvuuksiin perustuva innovaatiostrategia, jossa asetetaan prioriteetteja kilpailuedun luomiseksi kehittämällä alueen tutkimus- ja innovaatiovahvuuksia ja sovittamalla niitä liiketoiminnan tarpeisiin. Lisäksi strategian tavoitteena on ohjata Euroopan unionin kansainvälistä tutkimus- ja kehittämisrahoitusta alueelle. Keski-Pohjanmaan liitto osallistuu älykkään erikoistumisen kansalliseen koordinaatiotoimintaan sekä eurooppalaisten älykkään erikoistumisen kumppanuuksverkostojen toimintaan ja seurantaan.

Keski-Pohjanmaan älykkään erikoistumisen strategiassa korostuu hyvinvoiva kestävä kasvun Keski-Pohjanmaa, ja se nojaa korkean tuottavuuden teolliseen ja yrittävään alueprofiiliin. Keski-Pohjanmaan älykkään erikoistumisen painopisteet vuosille 2022–2025 ovat:

- Mineraalit, biopohjaiset materiaalit, kiertotalous sekä uusien energiateknologioiden prosessit
- Digitaalisuuteen, robotiikkaan ja sähköisiin ratkaisuihin perustuvat terveystaloudet ja oppimisen sekä vihreän kasvun ratkaisut
- Tehokkaat ja ympäristöä säästävät kuljetusjärjestelyt, logistiikka ja liikenne sekä veneen suunnittelu ja rakennus
- Puurakentaminen ja puumateriaalien käyttö
- Kestävä matkailu ja sosiaaliset innovaatiot
- Luovan talouden koulutus ja pedagogiikka

2.5 KESKI-POHJANMAAN OSAAMISSTRATEGIA 2025

Keski-Pohjanmaan osaamisstrategian 2025 lähtökohtana on turvata osaavan työvoiman saanti keskipohjalaiselle elinkeinoelämälle ja muille organisaatioille nyt ja tulevaisuudessa. Työvoimapula koskettaa maakunnassa laajasti eri toimialoja ja eri koulutustaustaisia ammattilaisia. Osaamisstrategian tavoitteista useat liittyvät kansainvälisyyteen ja sen lisäämiseen:

- Alueellisten, kansallisten ja kv-verkoston hyödyntäminen osaamisen kehittämisessä ja koulutuksen järjestämisessä
- T&K-toiminnan resurssien kohdentaminen innovaatioihin ja kansainväliseen verkostoitumiseen
- Työperäisen maahanmuuton lisääminen
- Maahanmuuttajien työelämään sijoittumisen edistäminen
- Kansainvälisten opiskelijoiden kotouttaminen ja työllistäminen alueelle
- Yritysten kansainvälisten verkostojen vahvistaminen ja kv-osaamisen lisääminen

Kansainvälistymisen lisäämiseksi osaamisstrategiassa esitetään seuraavia toimenpiteitä:

- Eri alojen ja organisaatioiden välisen yhteistyön parantaminen kv-työvoiman rekrytoinnissa
- Yritysten kv-työvoiman rekrytointiosaamisen lisääminen
- Positiivisen viestinnän lisääminen kv-työvoimasta
- Kv-osaajien ja -opiskelijoiden kotouttamisen edistäminen
- Edunvalvonta ja vaikuttaminen kv-työvoiman palkkaamiseen liittyvän byrokratian vähentämiseksi
- Kansallisten (ministeriö, ELY) verkostojen ja hankkeiden tehokas hyödyntäminen alueella
- Parannetaan työpaikkojen valmiuksia käyttää englannin kieltä toiminnassaan ja vastaanottaa kv-työvoimaa

2.6 KESKI-POHJANMAAN OIKEUDENMUKAISEN SIIRTYMÄN SUUNNITELMA (JTF)

Oikeudenmukaisen siirtymän rahasto (Just Transition Fund, JTF) on aluepolitiikan uusi rahoitusväline, jolla on tarkoitus tukea alueita, joille ilmastoneutraaliuteen siirtyminen aiheuttaa suuria sosioekonomisia haasteita. Sen päätavoitteena on helpottaa siirtymän vaikutuksia rahoittamalla paikallisen talouden monipuolistamista ja nykyaikaistamista sekä lieventämällä kielteisiä vaikutuksia työllisyyteen. Suomessa ilmastoneutraaliin talouteen siirtyminen osuu kipeimmin turveintensiivisiin alueisiin, ja siksi JTF-rahoitus kohdistetaan turpeen

energiakäytön vähentämisestä syntyviin negatiivisiin vaikutuksiin turveyrittäjille ja yritysten työntekijöille sekä aluetaloudelle.

Oikeudenmukaisen siirtymän rahastosta myönnettävä tuki perustuu jäsenvaltioiden Euroopan komissiolle toimittamiin alueellisiin oikeudenmukaista siirtymää koskeviin suunnitelmiin. Keski-Pohjanmaan maakunnan oikeudenmukaisen siirtymän suunnitelman tavoitteena on, että turvetuotannon vähenemisen aiheuttamat työllisyyden ja yrittäjyyden menetykset pystytään korvaamaan vastaavalla määrällä uutta toimintaa uusiutuvan energian tuotannon eri aloilla (esimerkiksi metsäbiomassojen hyödyntäminen) sekä muillakin työllisyyden kasvualoilla.

JTF-suunnitelman keskiössä ovat aluetalouden uudistuminen TKI-toimintaa hyödyntämällä, energiamurroksen sujuva toteuttaminen ja turvetuotantoalueiden asianmukainen jälkikäyttö. Maakunnan aluetalouden uudistumiselle tarjoavat mahdollisuuksia erityisesti tuulivoima, biokaasu, metaani, metsä- ja peltobiomassa, vetytalous, geoterminen energia sekä aurinkoenergia. Uusiutuvan energian toivotaan kehittyvän jatkossa Keski-Pohjanmaan merkittäväksi vientituotteeksi. JTF-suunnitelma pyrkii säilyttämään keskipohjalaista maaseutua vahvana elinkeinotoiminnan alueena, edistämään maakunnan sopeutumista ilmastomuutokseen, parantamaan alueen hyvinvointia sekä veto- ja pitovoimaa ja edistämään alueen kansainvälistymistä.

2.7 KESKI-POHJANMAAN ILMASTOTIEKARTTA 2035

Kesäkuussa 2021 astui voimaan Eurooppalainen ilmastolaki, jonka myötä tavoite Euroopan unionin ilmastoneutraaliudesta vuoteen 2050 mennessä muuttui sitovaksi velvoitteeksi. Ilmastolaki kiristää tavoitetta päästövähennyksille vuoteen 2030 mennessä vähintään 55 prosenttiin verrattuna vuoden 1990 tasoon. Euroopan komission joulukuussa 2019 julkaisema vihreän kehityksen ohjelma (Green Deal) esittelee keinot, joilla ilmastoneutraalius saavutetaan. Heinäkuussa 2021 komissio julkisti lisäksi mittavan ilmasto- ja energialainsäädäntöehdotuspaketin (Fit for 55) Green Dealin toimeenpanemiseksi.

Myös Suomen kansallinen ilmastolaki hyväksyttiin toukokuussa 2022. Ilmastolain myötä Marinin hallitusohjelman mukaisesta kansallisesta vuoden 2035 hiilineutraaliustavoitteesta tuli sitova ja ilmastolakia täydennetään vielä kuntia koskevalla ilmastosuunnittelovelvoitteella. EU:n asettamien taakanjakosektoria koskevien velvoitteiden mukaisesti Suomen on lisäksi vähennettävä 39 prosenttia taakanjakosektorin päästöistä vuoteen 2030 mennessä.

Keski-Pohjanmaan ilmastotiekartan valmistelun lähtökohtina ovat olleet YK:n kestävän kehityksen tavoitteet, Euroopan unionin vihreän kehityksen ohjelma ja siihen kytkeytyvät strategiat, EU:n rahoitusohjelmat, Suomen hallitusohjelma sekä kansallisten ilmastostrategioiden linjaukset. Tiekartassa kuvataan, miten EU:n ja Suomen ilmastotavoitteet toteutetaan Keski-Pohjanmaalla sekä määritellään tavoitteet maakunnan kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi ja ilmastomuutoksen hillitsemiseksi.

Hiilineutraali Keski-Pohjanmaa 2035 tiekartan tavoitteena on:

- tarkastella kasvihuonekaasupäästöjen jakautumista ja kehitystä maakunnan alueella ja kunnittain
- selvittää Keski-Pohjanmaan hiilinielujen määrä ja etsiä keinoja hiilinielun vahvistamiseksi
- tunnistaa liiton, kuntien ja muiden maakunnan toimijoiden mahdollisuudet ja keinot päästöjen vähentämisessä
- edistää kuntien ilmastotoimien toteutumisen edellytyksiä kansallisen ja EU-tason edunvalvonnan keinoin
- tunnistaa eri rahoitusten mahdollisuuksia tiekartan toimeenpanossa

2.8 KESKI-POHJANMAAN LIIKENNEJÄRJESTELMÄSUUNNITELMA

Keski-Pohjanmaan liikennejärjestelmän kehittämistavoitteisiin 2030 sisältyy Keski-Pohjanmaan maakunnan kytkeminen vahvemmin osaksi kansallista ja kansainvälistä liikennejärjestelmää. Liikennejärjestelmäsuunnitelmassa tunnistetaan, että kilpailukyky perustuu kansainväliseen ja valtakunnalliseen saavutettavuuteen, sillä kansainvälinen saavutettavuus on alueen elinkeinoelämän keskeinen toimintaedellytys. Keski-Pohjanmaan maakunnan elinkeinoelämässä korostuu vientipainotteinen teollisuus ja kansainvälisesti toimivat yritykset, mikä korostaa pääväylien sujuvuuden ja kuljetusten ennakoitavuuden tärkeyttä. Toisaalta elinkeinoelämän raaka-ainetoimitukset edellyttävät myös alemman tieverkon toimivuutta.

Kansainvälinen saavutettavuus perustuu etenkin lentoyhteyksiin ja Kokkola-Pietarsaaren lentoaseman rooliin sekä pääradan kautta toimiviin yhteyksiin pääkaupunkiseudun ja Oulun lentoasemille. Toimivat lentoliikenneyhteydet luovat edellytykset elinkeinoelämän vientialojen kansainväliselle toiminnalle ja kehitymiselle sekä mahdollistavat uusien toimialojen, kuten matkailun, kasvun. Tavoitteena on turvata lentoliikenteen jatkuvuus, edistää suorien yhteyksien toteuttamista ja varautua sähköistetyn lentotoiminnan kehittämiseen.

Päärata on osa TEN-T-ydinverkkokäytävää (North Sea – Baltic Corridor), mikä avaa mahdollisuuden EU:n Verkkojen Eurooppa -välineen (CEF) rahoituksen hyödyntämiseen radan kehittämisessä. Kokkolan satama on merkittävä alueen elinkeinoelämän liikenteen välittäjä, joka tarjoaa suorat meriliikennekuljetukset muualle Eurooppaan. Satama kuuluu tällä hetkellä EU:n kattavaan liikenneverkkoon, mutta maakunnan tavoitteena on sataman saaminen TEN-T-verkon ydinverkkosatamaksi.

2.9 KESKI-POHJANMAAN MATKAILUSTRATEGIA 2021–2025

Keski-Pohjanmaan maakunnalla on runsaasti matkailullista potentiaalia, jota ei kuitenkaan ole vielä hyödynnetty siinä mittakaavassa kuin olisi mahdollista. Matkailu on myös olennainen pito- ja vetovoimatekijä. Keski-Pohjanmaan elävä kulttuuriperintö, Kaustisen kansanmusiikkijuhlat, Salamajärven kansallispuisto sekä Kokkolanseutu, Neristan ja Tankar ovat kaikki kokonaisuuksia, jotka eivät kalpene kansainvälisessä vertailussa. Kulttuuri- ja luontokohteiden lisäksi Keski-Pohjanmaalla on runsas potentiaali urheiluun liittyvän matkailun suhteen.

Matkailustrategiassa 2021–2025 nostetaan esiin alueellisten toimijoiden tärkeinä pitämiä teemoja, kuten innovatiivisuus, digitaalisuus, kestävyys ja yhteistyön vahvistaminen. Keski-Pohjanmaan vahvuuksia matkailualalla ovat monipuolinen luonto, vahva kulttuuriosaaminen, turvallisuus, tapahtumatuotanto ja yhteisöllisyys. Heikkouksiin sen sijaan lukeutuvat muun muassa infrastruktuuri, sijainti, tuntemattomuus, vähäinen julkinen liikenne ja pienet resurssit. Matkailualan kansainvälistyminen, maakunnan kansainvälisen tunnettuuden kasvattaminen ja kansainvälisten matkailijavirtojen lisääminen alueelle ovat matkailustrategiassa asetettuja tavoitteita ja kehittämiskohtia.

3. KESKI-POHJANMAAN KANSAINVÄLISTYMISTAVOITTEET 2030

Keski-Pohjanmaan liiton tavoitteena on aktiivisesti edistää maakunnan kansainvälistä yhteistyötä ja kansainvälistymisen kautta tapahtuvaa kasvua maakunnan etu huomioiden. Kansainvälistymistavoitteiden saavuttaminen vaatii myös maakunnan eri toimijoiden vahvaa mukanaoloa ja panostusta kunkin oman kansainvälisen toiminnan kehittämiseksi. Maakunnan kansainvälistymisen tavoitteena on tukea Keski-Pohjanmaan maakuntastrategian 2040 sekä teemakohtaisten suunnitelmien ja ohjelmien kehittämisteemojen toteutumista.

Kansainvälistymisen tavoitteet ovat:

- Keskipohjalaisen eri alojen osaamisen saaminen mukaan kansainvälisiin suurhankkeisiin ja verkostoihin. Keski-Pohjanmaan ja Kokkolan kansainvälistä tunnettuutta akkuteollisuuden sekä bio- ja kiertotalouden keskittymänä ja edelläkävijänä parannetaan. Panostetaan TKI-verkostojen kehittämiseen (esimerkkinä Biolaakso).
- Kansainvälisen kaupan sataman ja toimintaympäristön kilpailukyky rakennetaan logististen yhteyksien, monialaisen teollisuuden, yrittäjyyden ja luonnonvarojen varaan. Edistetään laajempia lentoyhteyksiä ja raideliikennettä sekä Kokkolan sataman liittämistä osaksi eurooppalaista TEN-T-ydinverkkoa.
- Vahvistetaan vetytalouden pohjoismaista yhteistyötä.
- Edistetään Keski-Pohjanmaan tunnettuutta kansainvälisten investointien lisäämiseksi alueelle.
- Edistetään kansainvälisen osaamisen arvostusta, kulttuurista monimuotoisuutta, suvaitsevaisuutta ja tasa-arvoa maakunnassa.
- Kehitetään Keski-Pohjanmaan näkyvyyttä ja markkinointia matkailun lisäämiseksi alueelle. Lisätään keskipohjalaisten hyvinvointi-, liikunta- ja kulttuurimahdollisuuksien sekä luontoympäristön näkyvyyttä alueen vetovoimaisuuden kasvattamiseksi. Keski-Pohjanmaalle on helppo tulla, jäädä, lähteä ja palata.

3.1 STRATEGISET VALINNAT 2023–2030

Keski-Pohjanmaan strategiset valinnat uudelle ohjelmakaudelle tukevat kansainvälistymistavoitteiden saavuttamista.

Keski-Pohjanmaan strategiset valinnat ovat:

1. **Rahoituskehyksiä ohjaavat EU-tavoitteet huomioidaan ennakoivasti aluestrategioissa ja toiminnassa.** Tärkeitä EU-tason tavoitteita tällä hetkellä ovat ilmastoneutraali talous ja vihreä kasvu, kiertotalous, digitalisaatio ja työn murros, älykäs erikoistuminen, strateginen autonomia ja teknologinen suvereenius sekä sosiaalisesti tasa-arvoinen Eurooppa.

2. **Innovaatiostrateginen kehittäminen.** Kytetään innovaatio- ja teollisuusstrategiat tiiviisti kansainvälistymiseen. Nostetaan tuotteiden ja palveluiden jalostusastetta ja vahvistetaan uusia kasvualoja ja kasvurahoitusta. Hyödynnetään Arctic Investment Platformin ja muun NSPA-yhteistyön tuomia mahdollisuuksia sekä teknillis-taloudellisia että sosiaalisia innovaatioita. Tavoitellaan alueelle uusia investointeja ja pyritään houkuttelemaan kansainvälisiä riskisijoittajia sijoittamaan maakunnassa toimiviin yrityksiin.

3. **Vahvistetaan yritysten kasvua, vientiä, kasvuliiketoiminnan osaamista ja kansainvälistymistä yhteistyössä yrityskehitys- ja yritysrahoitusorganisaatioiden kanssa.** Tämän saavuttamiseksi tarvitaan osaamistarpeiden ennakointia, ulkomaista osaavaa työvoimaa, kansainvälistä osaamista, koulutuksen kansainvälisyyttä ja monikulttuurista suvaitsevuuutta. Keski-Pohjanmaa on kansainvälisesti kilpailukykyinen ja logistisesti saavutettava toimintaympäristö.

4. **Lisätään kansainvälisen hankerahoituksen ja kansainvälisen hankekoordinoinnin osaamista Keski-Pohjanmaalla.** Tavoitteena on lisätä EU-suorarahoitukseen ja EU-yhteistyöohjelmiin liittyviä resursseja ja neuvontaa Keski-Pohjanmaalla. Perustetaan yhteistyössä eri organisaatioiden kanssa maakunnan yhteinen piste tukemaan hankehakemusten laatimista.

5. **Edistetään kansainvälistä verkostoyhteistyötä.** Lisätään tietoutta eri verkostoista maakunnan sisällä sekä vuorovaikutusta toimijoiden kesken. Hyödynnetään älykkään erikoistumisen ja muiden temaattisten aluekumppanuuksien tuomat mahdollisuudet sekä digitaalisuuteen, kemiaan, akkuteollisuuteen, kiertotalouteen ja vetytalouteen liittyvät kumppanuudet. Tarkastellaan kahdenvälisen yhteistyön mahdollisuuksia akkuteollisuudessa esimerkiksi Skellefteån kanssa.

6. **Keski-Pohjanmaan maakunnan markkinointia ja kansainvälisen matkailun edistämistä lisätään aktiivisesti.** Tarkempien markkina-analyysien ja kohdemarkkinoiden valintaa on pohdittava alueellisen yhteistyön, kansainvälisen kaupan, matkailun ja keskeisten TKI-yhteyksien pohjalta. Sidosryhmäyhteistyötä ja koordinointia on lisättävä resurssien parempaan kohdistamiseen.

7. **Ilmastonmuutos, pandemiat, lama ja muut kansainväliset kriisit vaikuttavat vahvasti myös Keski-Pohjanmaahan, ja niihin varautuminen on tärkeää.** Keskeistä on lisätä maakunnan omavaraisuutta ja edistää siihen liittyvää työllisyyttä kansainvälisten arvoketjujen muutokset huomioiden sekä huolehtia vientisektorin toimintaedellytyksistä markkinoiden muutoksissa.

3.2 TOIMENPITEET KANSAINVÄLISTYMISEN EDISTÄMISEKSI

Todellinen kansainvälistyminen lähtee liikkeelle alueen ihmisistä – maakunnan yksityisen ja julkisen sektorin, toimintaympäristön ja maakunnan henkisen ilmapiirin kansainvälistymisestä. Alle on listattu joitakin keskusteluissa maakunnan toimijoiden kanssa esiin nousseita toimenpide-ehdotuksia.

Toimenpiteet kansainvälistymisen edistämiseksi ja sen esteiden poistamiseksi maakunnassa:

- Verkostomaisten toimintatapojen kehittäminen TKI- ja yritystoimintaa tukevien alueellisten, kansallisten ja kansainvälisten rahoitusten hakemisessa
- Alueen houkuttavuuden ja osaavan työvoiman saatavuuden lisääminen kehittämällä monipaikkaisuuden, etätöiden ja paikkariippumattoman työn mahdollisuuksia
- Palvelujen kehittäminen tukemaan yrityksiä kansainvälistymisessä, mm. kansainvälisen työvoiman ja rahoituksen hyödyntämisessä
- Keski-Pohjanmaata koskevan kansainvälisen mielikuvan selkeyttäminen ja vahvistaminen houkuttelemaan yrityksiä, investointeja, työvoimaa ja opiskelijoita alueelle
- Asennevaikuttaminen ja työelämäyhteistyön kehittäminen kansainvälisten opiskelijoiden työllistymisen edistämiseksi (harjoittelu- ja kesätyöpaikat)
- Yhden luukun periaate kotouttamispalveluille ja kotouttamispalveluihin panostaminen pitkäjänteisesti
- Mahdollisuuksien luominen kaikille perheenjäsenille: puoliso-työpaikat, harrastukset, nuorten koulutusmahdollisuudet

4. KUMPPANUUDET JA YHTEISTYÖVERKOSTOT

Keski-Pohjanmaan liitto tekee edunvalvontaan ja kansainvälisiin hankkeisiin liittyvää yhteistyötä muiden Suomen maakuntien sekä eurooppalaisten alueiden kanssa. Liitto toimii aktiivisesti erilaisissa kansainvälisen yhteistyön verkostoissa omien jäsenyyksiensä ja Itä- ja Pohjois-Suomen EU-toimiston jäsenyyksien kautta. Liitto on jo pitkään ollut jäsen Pohjoisten harvaan asuttujen alueiden NSPA-verkostossa sekä Merenkurkun neuvostossa, ja vuonna 2022 Keski-Pohjanmaan liitto liittyi jäseneksi maatalouden, elintarvikkeiden ja metsätalouden innovaatioita edistävään ERIAFF-verkostoon.

4.1 ITÄ- JA POHJOIS-SUOMEN MAAKUNTIEN YHTEISTYÖ

Keski-Pohjanmaan liitto osallistuu aktiivisesti Itä- ja Pohjois-Suomen maakuntien väliseen yhteistyöhön sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Yhteistyössä keskeistä on Itä- ja Pohjois-Suomen edunajaminen ja

näkyvyyden edistäminen kansallisella ja EU-tasolla. Tärkeää on etenkin vaikuttaminen EU:n rakennerahastopolitiikan sisältöihin IP-alueelle edullisen tuloksen saamiseksi. Itä- ja Pohjois-Suomen keskeinen tavoite EU-koheesioedunajamisessa on harvaan asuttujen alueiden erityiskorvauksen säilyminen ja muun IP-alueen rahoituksen turvaaminen tulevaisuudessa.

EU-tason yhteistyön kannalta keskeinen väline on maakuntien yhteinen edunvalvontatoimisto Brysselissä. Itä- ja Pohjois-Suomen EU-toimisto valvoo Keski-Pohjanmaan lisäksi Lapin, Pohjois-Pohjanmaan, Kainuun, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon ja Etelä-Savon toimijoiden etuja. EU-toimiston toimintaa rahoitetaan ja ohjataan näiden seitsemän maakunnan liiton toimesta, mutta hallinnollisesti toimisto on Pohjois-Karjalan maakuntaliiton alaisuudessa.

Toimisto pyrkii vaikuttamaan Itä- ja Pohjois-Suomen alueen kannalta keskeisiin EU-politiikkoihin, lainsäädäntöehdotuksiin ja kehityslinjoihin, muun muassa aluekehitys-, metsä-, TKI-, ilmasto-, energia- ja liikennepolitiikkaan. Samalla toimisto myös tuo IP-alueen erityispiirteitä ja alueelta löytyvää osaamista EU-instituutioiden ja muiden Brysselin-toimijoiden tietoisuuteen. Edunvalvonnan ja aluemarkkinoinnin lisäksi toimiston tehtäviin kuuluvat hanketoiminnan tuki, kansainvälisen verkostoitumisen edistäminen ja tiedottaminen IP-alueen toimijoiden kannalta olennaisista, ajankohtaisista asioista EU-kentällä.

EU-toimisto on myös mukana useissa kansainvälisissä verkostoissa Itä- ja Pohjois-Suomen maakuntien edustajana. EU-toimisto on aktiivinen muun muassa Pohjoisten harvaan asuttujen alueiden NSPA-verkostossa; maatalouden, elintarvikkeiden ja metsätalouden innovaatioita edistävässä ERIAFF-verkostossa; alueiden innovaatio- ja tutkimusyhteistyötä edistävässä ERRIN-verkostossa (European Regions Research and Innovation Network); Itämeren alueen Brysselin-toimistojen muodostamassa epävirallisessa verkostossa (Informal Baltic Sea Group, iBSG); älykkään erikoistumisen yhteistyön Vanguard Initiativessa sekä Euroopan klusteriallianssissa. EU-toimiston kautta myös maakuntien toimijat pääsevät mukaan eri verkostoihin.

4.2 KANSAINVÄLISET YHTEISTYÖVERKOSTOT

4.2.1 Pohjoisten harvaan asuttujen alueiden verkosto (NSPA)

Northern Sparsely Populated Areas (NSPA) -verkosto on yksi Keski-Pohjanmaan maakunnan keskeisimmistä vaikutuskanavista EU-tason edunvalvonnassa ja alueiden välisessä yhteistyössä. Verkoston tavoitteena on yhteistyön ja vaikuttamisen vahvistaminen ja kehittäminen harvaan asuttujen ja syrjäisten alueiden edunajamisen näkökulmasta. NSPA-verkosto on tiivistä yhteistyötä Suomen seitsemän pohjoisimman ja itäisimmän maakunnan (Lappi, Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu, Keski-Pohjanmaa, Pohjois-Karjala, Pohjois-Savo ja Etelä-Savo), Ruotsin neljän pohjoisimman maakunnan (Norrbotten, Västerbotten, Jämtland Härjedalen, Västernorrland) sekä Pohjois-Norjan alueiden (Finnmark Tromsin alue ja Nordland) välillä.

NSPA-verkostoon kuuluvilla alueilla on yhteisiä edunvalvonnallisia tavoitteita ja samankaltaisia haasteita, kuten harva asutus, kylmä ilmasto ja pitkät välimatkat. Toisaalta NSPA-alue on edelläkävijä vihreässä ja digitaalisessa siirtymässä, ja alueelta löytyy tärkeitä raaka-aineita, kehittyntä teollista toimintaa ja korkean tason tutkimusta. Verkoston alainen biotalouteen ja energia-asioihin keskittyvä työryhmä on esimerkiksi perustanut maakuntien toimijoille avoimen Arctic Hydrogen Platform -alustan, joka toimii epävirallisena kohtaamispaikkana vetyaloitteista kiinnostuneille. NSPA-verkoston tavoitteena on lisätä EU-instituutioiden ja muiden sidosryhmien tietoisuutta NSPA-alueesta, sen erityisolosuhteista ja mahdollisuuksista sekä vaikuttaa EU-politiikkaan.

4.2.2 Merenkurkun neuvosto (EAYY)

Merenkurkun neuvosto on Keski-Pohjanmaan, Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan maakuntien sekä Ruotsin Västerbottenin läänin ja Örnköldsvikin kunnan pohjoismainen, raja-alueellinen yhteistyöfoorumi. Merenkurkun neuvosto pyrkii madaltamaan rajaesteitä, lisäämään alueen näkyvyyttä sekä kansallisesti että Euroopan tasolla ja tukemaan alueen kehitystä eri aloilla. Neuvosto on ensimmäinen täysin pohjoismainen eurooppalaisen alueellisen yhteistyön yhtymä (EAYY).

4.2.3 European Regions for Innovation in Agriculture, Food and Forestry (ERIAFF)

ERIAFF on vuonna 2012 perustettu alueellisten viranomaisten verkosto, joka yhdistää maatalouden, elintarvikkeiden ja metsätalouden innovaatioita edistävät toimijat. Varsinaisina jäseninä on 50 aluetta ja tarkkailijoina 38 aluetta yhteensä 21:stä Euroopan maasta. Suomesta varsinaisia jäseniä ovat Lappi, Pohjois-Karjala, Pohjois-Pohjanmaa, Etelä-Pohjanmaa, Satakunta, Kymenlaakso ja Varsinais-Suomi. Tarkkailijajäseniä ovat Pohjois-Savo ja Etelä-Savo. Keski-Pohjanmaan liitto hakeutui verkoston jäseneksi vuonna 2022, ja liiton jäsenyyden kautta myös maakunnan toimijat pääsevät mukaan verkoston työryhmiin.

Verkoston toiminta keskittyy EU-tason vaikuttamiseen ja jäsenten välisen yhteistyön fasilitointiin. ERIAFF pyrkii vaikuttamaan mm. eurooppalaisen kestäväen ja tuottavan maatalouden innovaatiokumppanuuden (European Innovation Partnership for Productivity and Sustainability in Agriculture) kehitykseen ja sisältöihin sekä EU-tason kysymyksiin metsäasioissa. Samalla verkosto tuo yhteen esimerkiksi metsäalan toimijoita eri EU-maista. Verkoston kautta voi myös löytää kumppaneita hankehakuihin. Lisäksi ERIAFF-verkoston jäsenet voivat osallistua erilaisten temaattisten työryhmien toimintaan. Keski-Pohjanmaan edunvalvonnan kannalta kiinnostava työryhmä on esimerkiksi Euroopan metsäisten alueiden verkosto (European Network of Forested Regions).

4.3 HANKEYHTEISTYÖ

Keski-Pohjanmaan liiton toteuttaman kansainvälisen hankeyhteistyön lähtökohtana on tapauskohtainen arviointi hankkeen hyödyistä maakunnalle. Keski-Pohjanmaan liitto osallistuu yhteistyöhankkeisiin esimerkiksi Itä- ja Pohjois-Suomen viitekehelyssä silloin, kun yhteistyö on tarkoituksenmukaista. Esimerkkejä yhteistyöhankkeista ovat muun muassa Itä- ja Pohjois-Suomen Elinkeinot murroksessa -pilotti sekä Arctic Investment Platform -hanke.

Itä- ja Pohjois-Suomen ELMO-yhteistyö

Itä- ja Pohjois-Suomen seitsemän maakuntaa valittiin vuonna 2018 yhdeksi Euroopan komission Elinkeinot murroksessa -pilottialueeksi kehittämään älykkääseen erikoistumiseen perustuvia toimintatapoja. ELMO-yhteistyön tarkoituksena on yhteinen edunajaminen ja yhteisten vahvuuksien ja täydentävien osaamisten tunnistamiseen perustuva kehitystyö sekä maakuntien kasvualojen tukeminen. Pilotissa kehitetään uusia käytänteitä, joiden avulla yritykset voivat hyödyntää koko IP-alueen osaamista ja innovaatioalustojen verkostoa.

ELMO-yhteistyön ensimmäisessä vaiheessa luotiin Itä- ja Pohjois-Suomen Elinkeinot murroksessa älykkään erikoistumisen strategia 2019–2023, jonka tavoitteena on vahvistaa elinkeinon uusiutumiskykyä IP-alueella sekä edistää yritysten kasvua ja kansainvälistymistä. IP-alueen yhteiseksi älykkään erikoistumisen painopisteiksi nimettiin puhtaat teknologiat ja vähähiiliset ratkaisut, teollinen kiertotalous, ICT ja

digitalisaatio sekä innovatiiviset teknologiat ja tuotantoprosessit. Strategiaa toteutettiin edistämällä IP-alueen klusteritoimintaa, parantamalla innovaatioalustojen tunnettuutta ja yhteistä viestintää sekä tukemalla IP-alueen toimijoita pääsyssä kansainvälisiin verkostoihin.

Seuraavassa vaiheessa, ELMO II -hankkeen aikana, on tarkoitus tuottaa IP-alueen vuosien 2019–2023 älykkään erikoistumisen strategian toimeenpanon ja toteutumisen arviointi. Arvioinnin tuloksien ja maakuntien omien älykkään erikoistumisen strategioiden pohjalta luodaan IP-alueen seuraava älykkään erikoistumisen strategia vuosille 2024–2027. Lisäksi maakuntien välisen innovaatioyhteistyön syventäminen ja klusteritoiminnan kehittäminen jatkuvat. ELMO II -hankkeen tavoitteena on vakiinnuttaa IP-alueen asema kansainvälisissä verkostoissa ja luoda IP-alueelle yhteinen brändi vahvistamaan alueen näkyvyyttä.

ELMO II -hankkeen puitteissa Itä- ja Pohjois-Suomi haki ja tuli valituksi Euroopan komission yhteisen tutkimuskeskuksen (Joint Research Centre) ja Euroopan alueiden komitean Partnerships for Regional Innovation -pilottiin, jonka tavoitteena on parantaa alueellisten, kansallisten ja EU-tason innovaatiotoimien ja rahoituslähteiden koordinoitua vihreän ja digitaalisen siirtymän toteuttamiseksi sekä EU:n innovaatiokuilun poistamiseksi. Vuoden kestävä pilotti käynnistyi toukokuussa 2022, ja IP-alueen osalta käytännön toteutus pilotissa tapahtuu ELMO II -hankkeen kautta.

Arctic Investment Platform (AIP)

Arctic Investment Platform -hankkeessa tehdään yhteistyötä useiden pohjoisen harvaan asuttuihin alueisiin kuuluvien maakuntien kanssa. Suomesta mukana ovat Keski-Pohjanmaan lisäksi hanketta koordinoiva Lapin liitto sekä Pohjois-Karjala ja Kainuu. Ruotsista mukana ovat Västerbotten, Västernorrland ja Jämtland Härjedalen ja Norjasta Nordland sekä Troms & Finnmark. Hankkeen tavoitteena on ollut mahdollistaa arktisen alueen pk-yrityksille suunnatun investointialustan luominen.

5. EU-RAHOITUSMAHDOLLISUUDET KANSAINVÄLISELLE YHTEISTYÖLLE

TKI-toiminnan menot ovat Keski-Pohjanmaalla alhaiset niin julkisella kuin yksityisellä sektorilla muihin maakuntiin verrattuna. Asukaslukuun suhteutettuna Keski-Pohjanmaan TKI-menot olivat vuonna 2020 maakunnista viidenneksi alhaisimmat. Keski-Pohjanmaan maakuntaohjelman 2022–2025 tavoitteena on TKI-menojen tason nostaminen nykyisestä alle prosentin tasosta neljään prosenttiin BKT:stä. Tavoitteena on sekä yksityisen että julkisen TKI-rahoituksen määrän kasvattaminen. Erityisesti halutaan tukea mikro- ja pk-yritysten innovaatiotoiminnan kasvua.

TKI-rahoituksen määrän lisäämisessä tärkeässä asemassa on EU:n Interreg- ja suorarahoituksen hyödyntämisen kasvattaminen. Interreg- ja etenkin EU-erillisohjelmat ovat erittäin kilpailtua rahoitusta kansainvälisille yhteistyöhankkeille. Kansainvälisiin konsortioihin pääsyssä keskipohjalaiset toimijat voivat hyödyntää esimerkiksi yllä esiteltyjä kansainvälisiä verkostoja sekä Itä- ja Pohjois-Suomen EU-toimiston kontakteja.

TKI-toiminnan ja -ympäristöjen kansainvälistyminen ja kilpailukyvyyn säilyttäminen ovat keskeisiä hyvinvoivan kasvun maakunnan vision saavuttamisessa. Tavoitteena on kasvattaa kansainväliseen rahoitukseen liittyviä kompetensseja koko maakunnassa. Keinoja tämän saavuttamiseksi ovat Keski-Pohjanmaan liiton aktiivinen

tiedotus rahoitusmahdollisuuksista ja hankeneuvonnan tarjoaminen sekä alueen toimijoiden liittyminen mukaan kumppanuuksiin ja verkostoihin entistä aktiivisemmin.

5.1 EUROOPAN ALUEELLISEN YHTEISTYÖN OHJELMAT

Euroopan alueellisen yhteistyön (EAY) ohjelmat eli Interreg-ohjelmat ovat osa EU:n alue- ja rakennepolitiikkaa, ja niitä osarahoitetaan Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR). Interreg-ohjelmilla tuetaan rajat ylittävää rajaseutujen kehittämistä, valtioiden välistä, laajempia alueita kattavaa yhteistyötä sekä koko EU:n kattavaa alueiden välistä yhteistyötä.

Ohjelmakaudella 2021–2027 Keski-Pohjanmaa kuuluu seuraavien Interreg-ohjelmien ohjelma-alueeseen: Interreg Aurora, Interreg Itämeren alue (Baltic Sea Region, BSR), Interreg Pohjoinen periferia ja Arktis (Northern Periphery and Arctic, NPA) sekä Interreg Europe. Lisäksi koko Suomi osallistuu Interreg-ohjelmia tukevaan INTERACT-ohjelmaan, kaupunkiyhteistyötä tukevaan URBACT-ohjelmaan sekä ESPON-tutkimusohjelmaan.

Interreg Aurora

Uuden Aurora-ohjelman neljä toimintalinjaa ovat älykäs ja kestävä kasvu; vihreä ja kestävä siirtymä; koulutus, kulttuuri ja kestävä matkailu; sekä yhteistyön hallinnoinnin parantaminen. Ohjelma-alueeseen kuuluu alueita Pohjois-Suomesta, Pohjois-Ruotsista ja Pohjois-Norjasta sekä saamelaisalueet. Suomessa katetut maakunnat ovat Lappi, Pohjois-Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa, Pohjanmaa sekä Etelä-Pohjanmaa. Hankkeessa tulee olla mukana kumppaneita vähintään kahdesta maasta. EU-maista tulevat hankekumppanit voivat saada Interreg-rahoitusta korkeintaan 65 prosenttia hankkeen budjetista, minkä lisäksi suomalaisten kumppaneiden on mahdollista hakea kansallista vastinrahoitusta Lapin liitosta. Rahoitusta voivat hakea erityyppiset toimijat julkisista organisaatioista yrityksiin ja järjestöihin.

Interreg Itämeren alue (Baltic Sea Region)

Ohjelman neljä toimintalinjaa kaudella 2021–2027 ovat innovatiivinen yhteiskunta, vesiviisas yhteiskunta, hiilineutraali yhteiskunta sekä yhteistyön hallinnointi. Ohjelma-alueeseen kuuluu kahdeksan EU-maata Itämeren alueelta sekä Norja. Hanketyyppejä on neljä: tavalliset yhteistyö- ja kehittämishankkeet (core projects), pienet yhteistyö- ja kehittämishankkeet (small projects), projektialustat ja EU:n Itämeren alueen strategian hallinnoinnin tukeminen. Niin kutsutuissa tavallisissa ja pienissä hankkeissa vaatimuksena on vähintään kolme hankekumppania kolmesta eri ohjelmamaasta. Ohjelmasta myönnettävä rahoitus hankkeille on korkeintaan 80 prosenttia, ja suomalaiset toimijat voivat myös hakea kansallista vastinrahoitusta Uudenmaan liitosta. Myös tästä ohjelmasta rahoitusta voivat hakea julkisten toimijoiden lisäksi muun muassa yritykset ja järjestöt.

Interreg Pohjoinen periferia ja Arktis (Northern Periphery and Arctic)

NPA-ohjelman lähtökohtana on ohjelma-aluetta yhdistävät maantieteelliset erityispiirteet, harva asutus ja syrjäisyys EU:n talouskeskuksista, jotka muodostavat perusteen koko alueen yhteistyölle. Ohjelmaan osallistuu alueita Suomesta, Ruotsista, Irlannista ja Norjasta sekä kokonaisuudessaan Islanti, Färsaaret ja Grönlanti. Ohjelman toimintalinjat ovat innovaatiokapasiteetin vahvistaminen, valmiuksien kehittäminen

ilmastonmuutokseen sopeutumisessa ja resurssitehokkuudessa sekä yhteistyövalmiuksien parantaminen. Tukiprosentti hankkeille on enintään 65 prosenttia, minkä lisäksi suomalaiset tuensaajat voivat hakea kansallista vastinrahoitusta Lapin liitosta. Hankkeisiin voivat osallistua sekä julkiset että yksityiset toimijat.

Interreg Europe

Ohjelma tukee eurooppalaisten alueiden välisiä yhteistyöhankkeita, ja sen päätavoitteena on parantaa aluekehityspolitiikkaa sekä sen toimeenpanoa kokemusten ja hyvien käytäntöjen jakamisen ja valmiuksien kehittämisen avulla. Muista Interreg-ohjelmista poiketen Interreg Europe on suunnattu pääasiassa aluekehityspolitiikasta vastaaville viranomaisille. Ohjelma-alueeseen kuuluvat kaikki EU-jäsenmaat sekä Norja ja Sveitsi. Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) rahoitus on korkeintaan 80 prosenttia, minkä lisäksi suomalaisten hankekumppaneiden on mahdollista hakea kansallista vastinrahoitusta Lapin liitosta. Tukikelpoisia ovat paikalliset, alueelliset ja kansalliset viranomaiset, julkisoikeudelliset laitokset ja yksityiset voittoa tavoittelemattomat yhteisöt.

5.2 EU-ERILLISOHJELMAT

EU-erillisohjelmiksi tai EU-suorarahoitukseksi kutsutaan rahoitusohjelmia, joissa hankerahoitusta haetaan ja se myönnetään pääsääntöisesti Euroopan komissiosta tai sen alaisista virastoista. Avautuvat haut julkaistaan komission Funding & Tender Opportunities -[portaallissa](#). Alla on kuvattu lyhyesti muutamia keskeisimpiä ohjelmia.

Keski-Pohjanmaan liitolla on syksystä 2022 alkaen mahdollisuus myöntää Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) kautta pienimuotoisia avustuksia EU-erillisohjelmien hakukierroksille tähtäävien hankkeiden valmisteluun.

Horisontti Eurooppa

Horisontti Eurooppa on EU:n tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelma, jonka budjetti vuosille 2021–2027 on noin 95,5 miljardia euroa. Ohjelma rakentuu neljästä osasta: huipputason tiede; globaalit haasteet ja Euroopan teollisuuden kilpailukyky; innovatiivinen Eurooppa; sekä osallistumisohjelman laajentaminen ja eurooppalaisen tutkimusalueen (ERA) vahvistaminen. Ohjelman kautta EU rahoittaa mm. tutkijoiden huippututkimusta, koulutusta ja kansainvälistä liikkuvuutta sekä yritysten tuotekehitystä, innovaatioiden skaalausta ja kansainvälistä kasvua. Horisontti Eurooppa -ohjelman pilarin 3, innovatiivinen Eurooppa, alaiset Euroopan innovaationeuvosto (European Innovation Council, EIC) ja Euroopan innovaatio- ja teknologiainstituutti (EIT) tarjoavat erinomaisia mahdollisuuksia myös yrityksille.

Esimerkiksi EIC tarjoaa rahoitusta tutkimustulosten kaupallistamiseen ja skaalaukseen, uusien teknologioiden kehittämiseen sekä pk-yritysten kasvuun ja kansainvälistymiseen. EIC:n Accelerator-välineen kautta startup- ja pk-yritykset voivat saada rahoitusta vaikutuksiltaan merkittävien innovaatioiden kehittämiseen ja skaalaukseen. Tuettavilla innovaatioilla tulisi olla potentiaalia luoda uusia markkinoita tai uudelleen muokata nykyisiä markkinoita. Avustusmuotoiseen rahoitukseen on mahdollista yhdistää pääomamuotoista rahoitusta.

EIT puolestaan pyrkii vahvistamaan eurooppalaisia innovaatioekosysteemejä edistämällä tutkimuksen, innovoinnin ja koulutuksen integroitumista. Se tukee laajojen eurooppalaisten kumppanuuksien, nk. osaamis- ja innovointiyhteisöjen (Knowledge and Innovation Communities, KIC), syntymistä yliopistojen,

tutkimuslaitosten ja yritysten välille. KIC-yhteisöillä on merkittävä rooli yrittäjyyden osaamisen ja kyvykkyyksien kehittämisessä sekä uuden yritystoiminnan hautomona.

Digitaalinen Eurooppa

Ohjelman tarkoituksena on tukea digitaalisten valmiuksien kehittämiseen ja teknologian laajempaan käyttöönottoon liittyviä toimia. Ohjelman viisi keskeistä teemaa ovat suurteholaskenta, tekoäly, kyberturvallisuus, edistyneet digitaaliset taidot sekä digitaalisten valmiuksien paras käyttö ja yhteentoimivuus.

Verkkojen Eurooppa (Connecting Europe Facility, CEF)

CEF tarjoaa rahoitusta liikenne-, energia- ja tietoliikenneverkkojen kehittämishankkeiden suunnitteluun ja toteuttamiseen. Kohderyhmää ovat energia-, liikenne- ja tietoliikenneverkkojen omistajat ja kehittäjät. Hankkeilla edistetään esimerkiksi puhtaampia liikennemuotoja ja nopeampia laajakaistayhteyksiä sekä helpotetaan uusiutuvan energian käyttöönottoa. Hankkeiden valinnassa painotetaan eurooppalaista lisäarvoa tuovia hankkeita ja puuttuvien yhteyksien rakentamista.

Innovaatorahasto

EU:n innovaatorahasto rahoittaa puhtaiden teknologioiden ja päästöjä vähentävien innovatiivisten ratkaisujen käyttöönottoa ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi ja EU:n globaalin kilpailukyvyn kasvattamiseksi. Innovaatorahasto keskittyy erittäin innovatiivisiin teknologioihin ja eurooppalaista lisäarvoa tuottaviin suuriin lippulaivahankkeisiin. Päästöjä vähentäviä investointihankkeita rahoitetaan seuraavilla aloilla:

- innovatiiviset vähähiiliset teknologiat ja prosessit energiaintensiivisillä teollisuudenaloilla, mukaan lukien tuotteet, joilla voidaan korvata hiili-intensiivisiä tuotteita
- hiilidioksidin talteenotto ja hyödyntäminen
- hiilensidontaratkaisut
- innovatiiviset uusiutuvan energian ratkaisut
- energian varastointi

Vuosittain järjestetään kaksi hakua: isojen yli 7,5 miljoonan euron hankkeiden haku ja pienten 2,5–7,5 miljoonan euron hankkeiden haku. Tuki kattaa korkeintaan 60 prosenttia investoinnin pääomakustannuksista. Hakijoita voivat olla yksittäiset pk- tai suuryritykset tai konsortiot.

LIFE

EU:n ympäristöön, luonnonsuojeluun ja ilmastotoimiin keskittyvä LIFE-ohjelma rahoittaa ympäristöön ja luonnon monimuotoisuuteen, kiertotalouteen, ilmastomuutoksen hillitsemiseen ja siihen sopeutumiseen sekä puhtaaseen energiaan siirtymiseen liittyviä hankkeita. Kaudella 2021–2027 ohjelman budjetti on noin 5,4 miljardia euroa.

Luova Eurooppa

Ohjelmasta tuetaan hankkeita mm. musiikin, kulttuuriperinnön, esittävien taiteiden ja kirjallisuuden aloilla sekä audiovisuaalialalla. Ohjelma sisältää lisäksi liikkuvuusohjelman, joka tarjoaa kulttuurialan ammattilaisille, taiteilijoille ja luovan työn tekijöille mahdollisuuksia osallistua kansainvälisiin yhteistyöprojekteihin tai lähteä ulkomaille kehittämään ammatillista osaamistaan.

6. KANSAINVÄLISTYMISSTRATEGIAN TOTEUTTAMINEN JA SEURANTA

Keski-Pohjanmaan kansainvälistymisstrategiaa 2030 toteutetaan tiiviissä yhteistyössä maakunnan sidosryhmien kanssa. Strategian toteutumista seurataan säännöllisesti sekä laadullisesti että määrällisin indikaattorein.

Keski-Pohjanmaan kansainvälistymisstrategian 2030 seurantamittarit:

Kansainvälinen kauppa ja investoinnit	Lähde
Kv-yritysten ja investointien sijoittuminen maakuntaan	Business Finland
Vienti, milj. € (tavaravienti)	Tilastokeskus, Tulli
Viennin osuus BKT:stä %	Tilastokeskus
Liikkuvuus	
Kv-opiskelijoiden määrä oppilaitoksissa	Opetushallinnon tilastopalvelu Vipunen; oppilaitokset
Kv-opiskelijoiden työllistyminen maakuntaan valmistumisen jälkeen	Opetushallinnon tilastopalvelu Vipunen
Vaihtoon lähteneiden opiskelijoiden määrä oppilaitoksissa	Oppilaitokset
Asukaspuhjan muutokset (vieraskielisten määrä)	Tilastokeskus
Matkailun yöpymiset ja matkailijoiden määrä	Visit Finland, Tilastokeskus
Kansainvälinen hankerahoitus	
Interreg-hankkeiden määrä ja saatu rahoitus	
EU-erillisohjelmien rahoittamien hankkeiden määrä ja saatu rahoitus ¹	Horizon Dashboard, Business Finland, Cordis

¹ Keskipohjalaisille toimijoille kohdentuneesta EU-erillisohjelmien rahoituksesta voi olla hankalaa saada tarkkoja tietoja, sillä esimerkiksi Kokkolan yliopistokeskuksen toteuttamat hankkeet saatetaan kirjata jonkin kolmesta taustayliopistosta saamaksi rahoitukseksi. Keski-Pohjanmaan liiton valmistelutukea saaneiden hankkeiden läpimenosta ja saamasta rahoituksesta voidaan kuitenkin kerätä tietoa.

7. LISÄTIEDON LÄHTEITÄ

Itä- ja Pohjois-Suomen EU-toimisto Brysselissä:

- [Verkkosivut](#)
- Toimiston laatima rahoitusopas hanketoimijoille: [Itä- ja Pohjois-Suomen EU-rahoitusopas](#)

Lisätietoa Interreg-ohjelmista:

- [Interreg Aurora](#)
- [Interreg Baltic Sea Region](#)
- [Interreg Northern Periphery and Arctic](#)
- [Interreg Europe](#)
- [Interreg-ohjelmien kansallinen vastinrahoitus 2021–2027](#)

Lisätietoa EU-erillisohjelmista:

- Funding & Tender Opportunities -[portaali](#)
- [Horisontti Eurooppa](#)
- [Euroopan innovaationeuvosto \(EIC\)](#)
- [Euroopan innovaatio- ja teknologiainstituutti \(EIT\)](#)
- [Digitaalinen Eurooppa](#)
- [Verkkojen Eurooppa](#)
- [Innovaatorahasto](#)
- [LIFE](#)
- [Luova Eurooppa](#)

Kansalliset palvelut:

- [EU-rahoitusneuvonta](#)
- [EUTI](#), EU:n tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelmien yhteystoimisto
- Horisontti Eurooppa -ohjelman kansalliset [NCP-yhteyshenkilöt](#)
- Suomen edustajat ja asiantuntijajäsenet [Horisontti Eurooppa -ohjelmakomiteoissa](#)
- [EU-verkosto-pelikirja](#)